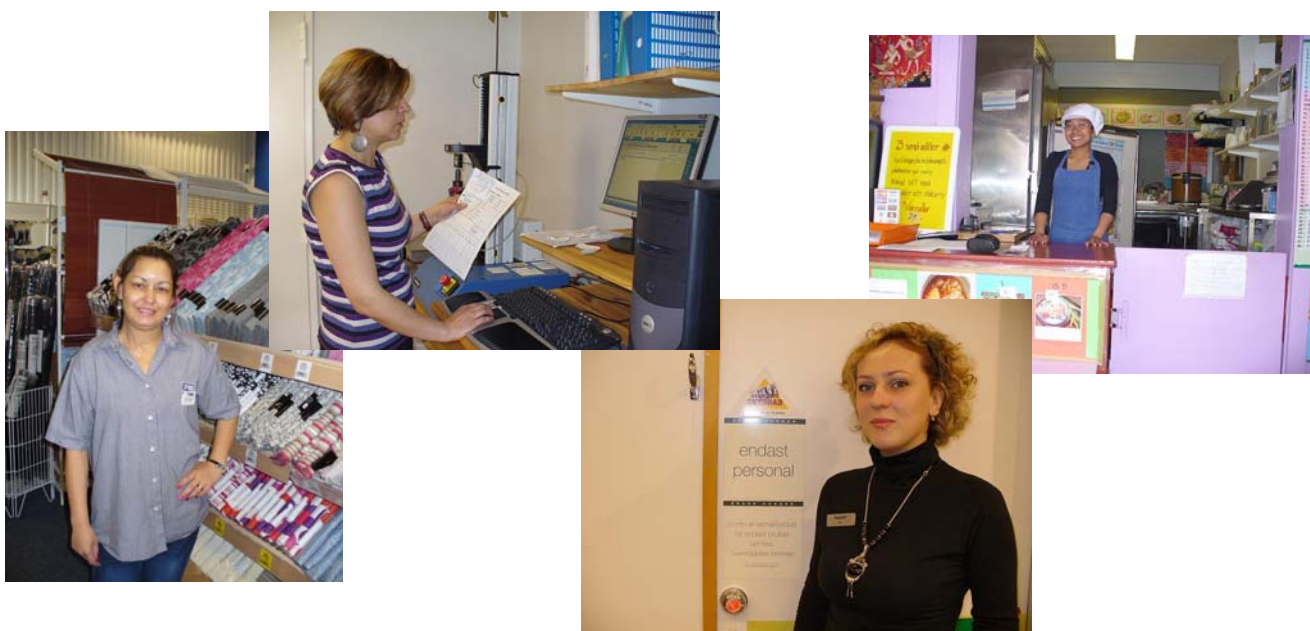

METODBOK NÄRMA

Innehållsförteckning

Inledning	3
Bakgrund.....	3
Syfte.....	3
Frukostmöte.....	5
Inte bara en macka... ..	5
Studiebesök.....	6
Inte bara en utflykt... ..	6
Praktik	7
Inte bara gratis arbetskraft... ..	9
Inte bara ett besök... ..	9
Coaching	10
Inte bara kallprat... ..	10
Arbetsmarknadskunskap	11
Summa summarum.....	11
Meritpärm	12
Inte bara en meritförteckning... ..	12
Inte bara ett självporträtt... ..	13
Loggbok.....	14
Datorkunskap	15
Att använda datorn eller inte... ..	15
Inte bara surfa.....	15
Summa summarum.....	16
SFI.....	16
Vi har gjort projektet möjligt	18
Pär Lindkvist, projektledare /PL.....	18
Birgitta Nilsson, biträdande projektledare /BN	18
Monika Torkar, projektassistent /MT.....	18
SFI.....	18

Inledning

Bakgrund

NÄRMA är ett arbetsmarknads- och integrationsprojekt med deltagare från Komvux/SFI i Landskrona. Projektet är ett i en lång rad av lyckosamma satsningar som under de senaste åtta åren gjorts vid Komvux/vuxenutbildningen för att kombinera den traditionella SFI-undervisningen med ett närmande till arbetsmarknaden samt en ökad integration och delaktighet i det omgivande samhället.

Landskrona är en traditionell svensk industristad med en tidigare betydande varvs- och textilindustri som under senare år genomgått en kraftig strukturomvandling. Staden har länge haft en stor andel utrikes födda¹ i sin befolkning som tidigare naturligt lockades hit av jobbmöjligheter i den expanderande industrin. När industrin på senare år alltmer ersatts av kunskapsintensiv industri och service har inte Landskrona på ett tillräckligt kraftfullt sätt följt med i utvecklingen. Detta har resulterat i arbetslöshet² bland befolkningen i allmänhet men i synnerhet bland den invandrade befolkningen. Utbildnings³- och inkomstnivån⁴ i staden är lägre än riksgenomsnittet och flera andra variabler såsom ohälsotal, andelen kriminellt belastade och godkända resultat i ungdomsskolan visar illavarslande tecken.

I en sådan miljö är det extra viktigt med satsningar som möjliggör för fler flyktingar/invandrare att genom praktik och förstärkt språk nå arbetsmarknaden och att aktivt kunna ta del i det omkringliggande samhället. En ytterligare viktig aspekt är att de vuxna som genom dessa satsningar kommer in i det svenska samhället kan bli goda förebilder för sina barn. De kan visa att det går att komma in i det svenska samhället, bli självförsörjande och ta del. Således bör man se att satsningar på arbete, språk och integration är något som spiller över positivt på ett flertal andra samhällsområden där barn/familj och boende är speciellt utmärkande.

Syfte

NÄRMA-projektet ska medverka till:

- Att erbjuda invandrare ett språk som är väl anpassat till arbetsmarknadens behov
- Att öka möjligheterna för invandrare att erhålla anställning i nivå med deras utbildning
- Att öka möjligheterna för invandrare att kunna tillgodogöra sig kompletterande utbildning
- Att synliggöra invandrare för offentliga och privata arbetsgivare
- Att attityderna kring integration och mångfald bland chefer och medarbetare på offentliga och privata arbetsplatser förändras i en positiv riktning.

¹ Landskrona 22%, riket 13% (SCB)

² Landskrona 66% förvärsarbetande, riket 76% (SCB)

³ Landskrona 19% saknar gy-utb, riket 16% (SCB)

⁴ Landskrona 196 000kr, riket 223 000kr (SCB)

Denna framställning är tänkt som en "handbok" eller metodbok där vi som har arbetat med NÄRMA-projektet beskriver våra erfarenheter inom de olika ingående delarna i projektet. Vi kommer att beröra viktiga delar såsom frukostmöten, praktikanskaffning, studiebesök, arbetsmarknadskunskap, meritpärm, loggbok, "coachning", anpassad svenska och datakunskap etc. Även den traditionella SFI:n kommer att beröras i ett NÄRMA-perspektiv. Vi kommer inom varje del enligt ovan att beskriva bakgrund, hur vi gjorde samt hur man kan gå vidare med den erfarenhet som framkommit. Framställningen kommer sedan att avslutas med en analyserande del där vi tillsammans diskuterar våra gemensamma erfarenheter och hur dessa kan tillämpas i framtiden. Slutligen är det viktigt att betona att det är de ingående delarna i projektet som tillsammans utgör helheten. De har på ett tydligt sätt korsbefruktat varandra och gett dynamiska effekter för projektets gemensamma ambition - att NÄRMA våra deltagare till arbets- och samhällslivet. /PL

Frukostmöte

Idén med frukostmöten är hämtad från det privata näringslivet och är precis som där tänkt som en plattform för att etablera kontakter och "nätverka". Det är tydligt i hela samhället att kontakter med personer - främst de som representerar olika betydelsefulla delar i närings- och samhällslivet är fundamentala för att komma in och känna sig delaktig. Detta är speciellt viktigt för nya svenskar som inte har det normala nätverket i form av släkt och vänner i Sverige. Som bilaga finns en lista på våra frukostgäster.

Upplägget har varit att den inbjudne gästen talat inför ett större auditorium där även andra SFI-studerande än NÄRMA-gruppen har kunnat delta. Därefter har enbart NÄRMA-deltagarna varit med på själva frukostdelen. Här har de över en enkel frukost kunnat prata mer informellt med gästen och skapa personliga relationer. Ambitionen har varit att de inbjudna gästerna skulle spegla ett brett näringslivs- och samhällsspektra. Vi har totalt haft ca 20 frukostmöten där de första har inriktat sig på deltagarnas första tid i Sverige, med representanter från kommunen, bostadsbolag, bank, skatteförvaltning, konsumentvägledning etc. Efter detta har det funnits en inriktning på nyföretagande där IFS (internationella företagare) och nyföretagarcentrum varit tongivande. Näringslivsperspektivet har hela tiden varit närvarande i projektet och att starta egen verksamhet ska ses som ett alternativ till att söka efter ett arbete som anställd. Slutligen hade vi några föreläsare från Landskronas kulturliv och Landskronakarnevalen.

Upplevelsen från deltagarna var blandad i början. Vad skulle detta vara bra för? Varför är man på skolan så snälla att man bjuder på frukost varje onsdag? Men efterhand blev det alltmer en rutin att träffa en intressant extern person varje onsdag som kom med viktig information. Man kände att man var utvald som deltagare i NÄRMA och att de här personerna var möjliga att prata och ha en framtida kontakt med. När sedan språket blev allt bättre kom också modet att prata alltmer med frukostgästen som även själv fick många nyttiga erfarenheter från att prata inför och med personer med utländsk bakgrund. Många föreläsare är tyvärr vana att prata på i samma stil oavsett vilket auditorium man har framför sig. Så att prata inför NÄRMA-deltagarna blev en aha-upplevelse för många. En annan extra effekt man fick var att deltagarna själva fick en arena att prata med varandra på och delge erfarenheter från praktik och skola. Detta använde vi speciellt under den andra delen av projektet där praktikdelen var framträdande. På ett internt frukostmöte fick deltagarna berätta om sina erfarenheter från sina respektive praktikplatser - något som alla i gruppen hade nytta och glädje av.

Inte bara en macka...

Inför framtiden är frukostmötena en pedagogisk modell som varmt kan rekommenderas både för invandrargrupper och för grupper där svenskfödda dominerar. Det är viktigt att det sker en öppning mellan skolan och det omkringliggande samhället. Att bjuda in dessa personer från olika samhällsområden, som får chansen att delge sina erfarenheter till studerande, är mycket viktigt. Föreläsaren får även en unik inblick i skolans värld både genom själva föreläsningen men främst genom det efterföljande frukostmötet, där uppgiften att tillsammans med andra göra en ostmacka kan vara en bra ingång till en intressant bekantskap.

Deltagarna får en uppsättning relationer som kan vara fundamentala för att förstå och ta del av det nya samhället. Dessutom kan kontakterna med exempelvis olika beslutsfattare och näringslivsföreträdare vara bra för hela skolan som ju alltmer bör finnas "mitt i byn". /PL

Studiebesök

Gruppens besök ute på olika företag i kommunen var ytterligare ett grepp för att skapa kontakter som kan vara viktiga inför framtida praktikplatser och jobb. Ambitionen med besöken var att hitta företag som är relativt arbetsintensiva, där det finns låga trösklar in och där det kan finnas behov av att nyanställa framöver. Studiebesöken förbereddes noga inom datorkunskapen, arbetsmarknadskunskapen och den förstärkta svenskan. De efterarbetades också inom ovanstående ämnen. Deltagarna studerade via hemsidor och annat material från de olika företagen. Sedan utarbetade man i mindre grupper de frågor som skulle ställas till respektive företag.

Vi gjorde studiebesök på följande företag/organisationer:

- Thorn Lighting AB - belysningsarmaturer
- Flexmed AB - medicinskt förpackningsmaterial
- AB Pilkington - bilglas, säkerhetsglas
- Rohm & Haas Nordiska - kemisk industri, polymerer
- Räddningstjänsten i Landskrona
- Komvux, vuxenutbildningen i Tomelilla
- HV-Nilssons efterträdare AB - fiskeindustri, Simrishamn

Inte bara en utflykt...

På samma sätt som med frukostmötena gav besöken ute i industrin värdefulla erfarenheter, insikter och kontakter. Åtminstone en praktikplats blev dessutom verklighet tack vare vårt studiebesök. Att göra aktiviteter utanför skolan tillsammans svetsar samman gruppen, ger en känsla av utvaldhet och i allmänhet en god gruppdynamik. Man jobbar med något gemensamt. Det var dock ganska stora svårigheter att hitta företag som var beredda att ta emot studiebesök. Företagens verklighet kännetecknas av ett högt tempo och ofta "slimmade" organisationer där det finns allt mindre utrymme för en besöks- och guidningsfunktion. Ett tips är att vara ute i god tid för att boka studiebesök och att använda privata kontakter. Exempelvis gjorde vår frukostgäst, kommunfullmäktiges ordförande som även är styrelseordförande i AB Flexmed att ett studiebesök mycket lätt kunde ordnas där. /PL

Praktik

Praktiken var en av de mest självklara delarna i projektet som gav deltagarna erfarenheter, kontakter och inblick i arbetslivet. Vuxenutbildningen i Landskrona har, som nämndes inledningsvis, en lång och stark tradition av praktik som ett komplement till den traditionella SFI-undervisningen. Således har vi också jobbat upp ett brett kontaktnät och det finns praktikplatser i de flesta branscher som är möjliga att använda. Däremot kan det finnas problem att hitta praktikplatser, främst på kort sikt, med stort kunskapsinnehåll och där det behövs en mer utpräglad kontorsmiljö, exempelvis platser för ingenjörer, ekonomer, jurister, läkare etc.

Vi har alltid försökt hitta praktikplatser inom branscher som deltagarna själv önskat. Önskemålen är oftast att man vill fortsätta inom det yrke som deltagaren hade i hemlandet, men det fanns även de som helt ville byta yrkesbana. Exempelvis fanns det många kvinnor från Balkan som har jobbat inom textilindustrin - en bransch som närmast är utdöd här i landet. Främst har vi sett att många vill prova på vård och omsorg, då det framöver kan finnas en god arbetsmarknad. Det är viktigt att praktiken blir så jobblig som möjligt, och att platserna inte är skapade för konstlad sysselsättning, utan som en verklig ingång på arbetsmarknaden. Det fanns även många deltagare som inte hade riktigt klart för sig vad de ville syssla med i Sverige och för dem gällde det att hitta platser i branscher som var lätta att komma in i utan specifik yrkesutbildning och där det fanns goda chanser till framtida jobb. Främst gäller det handel och service.

I NÄRMA-projektet, precis som i tidigare projekt och i den reguljära SFI-undervisningen, är praktiken på halvtid främst på eftermiddagarna. Deltagarna studerar traditionell SFI på förmiddagen och har praktik på eftermiddagen. Det kan finnas branscher som främst har verksamhet på förmiddagen, så det finns även möjlighet till praktik då och skola på eftermiddagen. Vi brukar också försöka få praktikplatser under längre perioder, gärna hela terminer, så att deltagarna kommer in ordentligt i praktikplatsens rutiner och har möjlighet att skapa kontakter och relationer med olika anställda på arbetsplatsen. NÄRMA-deltagarna var ute i de flesta branscher och offentlig/privat sektor.

Vi har haft praktikplatser på:

- LO-smide - plåt och svetsföretag
- Landskrona bilservice HB
- Flexmed AB - medicinskt förpackningsmaterial
- Pilängskolans förskoleklass
- Froggy - butik för dammode
- Kapp-Ahl

- Jysk Bädd, Bad, Hem - heminredning
- Västervångskolan, naturorientering
- Modersmåslärarna i Landskrona kommun
- Tour Eiffel Import - affär för kläder och diverse heminredning
- Lilla thai express - Thailändsk restaurang

När väl deltagarna var på plats följdes praktiken upp genom telefonsamtal och personliga besök. Det var viktigt att etablera en god kontakt med handledaren, så att han/hon förstod sin viktiga roll för deltagarnas introduktion på praktikplatsen. Deltagarna skickade varje vecka in en rapport hur praktiken hade varit, samt positiva och negativa erfarenheter. När sen praktiken närmade sig slutet var det viktigt med en avslutande kontakt och summering av praktiktiden tillsammans med handledaren. Då kom även frågan naturligt om det fanns chans till fortsatt anställning i någon form. Vi har goda och väl etablerade relationer med Arbetsförmedlingen, vilket underlättar övergången från praktik till arbete. En annan viktig detalj var att praktikanterna fick ett ordentligt intyg på sin praktiktid, då erfarenheten visar att detta nästan likställs med ett intyg från förvärvsarbete. Således blir praktikplatsen det viktiga första steget in på den svenska arbetsmarknaden.

Språkutveckling förbättrades avsevärt genom praktiken, främst modet att prata även om det inte blir helt korrekt. Praktiken lär ut ett arbetsplatsspråk med många yrkesspecifika ord som inte finns med i SFI-kursen samtidigt som de lär sig hur vanligt kallprat på en fikapaus kan te sig.

Följande citat från deltagarnas veckorapporter från praktiken stärker oss i vår uppfattning om praktik som ett av de bästa sätten att komma in på arbetsmarknaden och få de välbehövliga och nödvändiga kontakterna för att gå vidare i yrkeslivet:

"Jag har träffat rektorn och min kontaktperson som heter Marie Molin --- En pojke som heter Philip är mycket duktig i matte och jag hjälpte honom med läxan" Anila Siddigui

"Det regnade hela veckan. Vi var inne och spelade memo, bingo, uno, katamino o.s.v. Det var en vanlig vecka. Jag gjorde mellanmål med Monika i torsdags. Jag är nöjd och jag trivs jättebra med personalen och barnen som jobbar där. Jag lär sig mycket mer svenska. Jag är mycket tacksam för "NÄRMA" för denna möjlighet." Fatima Mrkaljevic

"Den här praktik har blivit viktigt för mig - där har jag lärt mig hur man tänker affärsmässigt och hur man möter kunderna. Jag har lärt mig mer om kvalitet och ser på kläderna på ett annat sätt" Inxhi Gerxhalija

"Jag jobbar tillsammans med en lärare som heter Mahdi. Han hjälpa mig mycket hur jag måste ta sig med barn och han lära mig lagar i skolan med mera." Khalid Akassri

"Min första dag på praktikplats var bra, jag träffade min chef, hon var mycket snäll. Hon gav mig en skjorta som var butiksuniformen och en namneskylt. Dem skulle vilja en lite

uppmärksamhet och att köpa. Det gjorde jag, dem köpte och blev nöjd. Jag kunde utöva mig yrken med lyckas!" *Márcia de Godoy*

"Denna vecka var jätte bra. Vi har fått många nya kläder från Paris och vi hade många kunder. I lördags var jag där och hjälpte till eftersom vi hade många kunder så hon behövde hjälp. Jag har pratat med Madde (handledaren) och berättat att den är sista veckan jag ska göra praktik där och hon var ledsn." *Mimoza Blaka*

"Jag jobbar med Eva. Hon är chef i kvalitet. Jag är glad för att jobba där, alla är snäl med mig. I fredags tog jag kakor, vi åt och drack kaffe tillsammans det var roligt" *Nohad Ajami*

Inte bara gratis arbetskraft...

Resultatet av praktiken är klart. Alla deltagarna har kommit närmre anställningsbarhet och delaktighet på arbetsmarknaden. Man har fått kontakter, referenser inför framtida jobbsökeri, känslan av hur det är att jobba på en svensk arbetsplats och tränat vardagssvenskan. Självförtroendet har stärkts och de flesta tror att de kommer att få en plats på arbetsmarknaden ganska snart efter studierna. Dock kan vi se att flertalet för närvarande har valt att fortsätta sina studier på Komvux inom olika nivåer på SAS (svenska som andraspråk). När man pratar med deltagarna menar de att de behöver mer svenska för att kunna ta sig ut på arbetsmarknaden - SFI är inte tillräckligt för de flesta arbeten - vilket också är fullt logiskt. Således kan vi tydligt se att vidare studier på Komvux är ett viktigt steg i arbetslinjen. Det finns dock två deltagare i gruppen som i dagsläget gått vidare mot arbete direkt efter projektet.

Vi har diskuterat mycket i gruppen om vidare studier eller arbete är att föredra direkt efter projektet. De flesta är överens om att arbete går först och så fort jag möter någon deltagare brukar jag betona vikten att fortsätta söka jobb, och hålla kontakten med arbetsmarknaden trots att man studerar. Om sedan något jobb dyker upp är de flertalet inne på att ta det jobbet och fortsätta skolan vid ett senare tillfälle. /PL

Inte bara ett besök...

Det var med glädje vi upptäckte hur hemtamt deltagarna rörde sig på olika företag och skolor i kommunen. De visade runt, presenterade kollegor, förklarade rutiner och demonstrerade sitt eget arbete och allt med en känsla av att våga ta och förtjäna en plats. Den kraft och de idéer de hade visat prov på i klassrummet var om möjligt ännu starkare och en överraskning för oss som visserligen hade räknat med ett positivt mottagande men ändå förberett oss på motgångar.

De studerande hade inte bara ett arbete att utföra utan skulle också försöka se sig själva i ett större sammanhang och dra paralleller till det som tagits upp i de många momenten i NÄRMA - projektet och att så var fallet kändes redan vid första praktikbesöket. /BN

Oran, praktik på LO Smide (ute på uppdrag)

Coaching

Denna modeterm inom projektledning rymmer egentligen den allra viktigaste framgångsfaktorn för ett projekt som NÄRMA, nämligen det personliga mötet mellan oss som arbetar i projektet och deltagarna.

Projektledaren hade tidigt intervjuer med deltagarna där de fick berätta vad de hade gjort tidigare, vad de ville jobba med i Sverige och hur de såg på sin framtid och på sitt deltagande i projektet. Detta låg sedan till grund för arbetet med att hitta praktikplatser som matchade deras önskemål i så stor utsträckning som möjligt. Samtalen var ganska trevande i början dels beroende på deltagarnas språknivå men också beroende på frågeställningarna. Det verkade vara första gången i deras liv som sådana här frågor ställdes till dem och således ett ganska ovant sätt att tänka. Och helt logiskt är sådana här samtal kulturberoende och mycket svenska i sin framtoning. Flera av deltagarna kommer från auktoritära och traditionella samhällen där familj- och klassband är mycket viktiga. "Skomakare bli vid din läst" är det naturliga, men här var det verkligen någon som försökte få dem att tänka på det egna intresset som styrande för vad man ville syssla med i Sverige. Och det var första gången i deras liv som alla möjligheter finns, åtminstone teoretiskt, men dock. Vi tror att man i mycket större utsträckning måste förstå att omvärlden inte ser ut som Sverige och att referensramar och tankemönster inte alltid är som hos oss.

Efter detta inledande samtal blev stöttningen oftast av mera informell typ. De visste att dörren till projektmedarbetarnas rum alltid stod öppna och det var bara att komma med sitt problem så hjälpte vi till så gott vi kunde. Om deltagarna satt i en datasal eller pluggade något själva så var det naturligt att stanna upp och fråga hur det gick och om det fanns några problem. Ofta kom de med platsannonser eller något jobbrelaterat som figurerat på nätet och då kunde man genom ett telefonsamtal eller genom att rätta språket i en platsansökan hjälpa dem vidare på traven. Och även nu efter projektets slut kommer många deltagare, även andra SFI-studerande för den delen, för att få råd och hjälp kring arbetsmarknads- och utbildningsfrågor. Och kan inte vi hjälpa till med något går det ofta att lotsa dem vidare till rätt personer. Detta är det viktigaste i vår Komvux-anda, där vi hjälper varandra i så stor utsträckning som möjligt. Det goda värdskapet är en hederssak för oss som jobbar här.

Inte bara kallprat...

Avslutningsvis kan sägas att tack vare denna positiva stöttning som deltagarna fick genom projektet, har de idag en mycket större självsäkerhet och självtillit. De kan tydligt se att det finns möjligheter och tänker alltmer framåtsyftande, planerande och problemorienterat. Vi pratade alltid om hur viktigt det är att ha en plan B och C, ifall plan A av olika anledningar inte fungerar. Så trots att flertalet har fortsatt sina Komvux-studier så söker de ändå jobb och är aktiva på arbetsmarknaden. Deltagarna sitter ofta vid en dator för att kolla platsannonser och så fort vi träffar dem så är frågan självklar - "Har du något jobb på gång?" "Vad ska du göra när den här kursen är slut?" o.s.v. Deltagarna inser alltmer att nyckeln till framgång i arbets- och samhällslivet bygger på framåtsyftande planering. /PL

Arbetsmarknadskunskap

Främst under första fasen i projektet var ämnet arbetsmarknadskunskap tänkt som en förberedelse inför praktiken. Vi pratade om arbetsplatsklimat/kultur, samverkan och delaktighet som viktiga komponenter för att som arbetstagare kunna göra ett bra jobb. Slutligen ägnades fack- och skyddsfrågor stor uppmärksamhet bl.a. hur viktigt det är att förstå skyddsinstruktioner på en arbetsplats. Då kom också förståelsen hos deltagarna för hur betydelsefullt det är att kunna en tillräckligt bra arbetsplatsvenska så att inga olyckor uppstår p.g.a. bristande förståelse.

Då vi hade både frukostmöte och arbetsmarknadskunskap samma dag kunde vi diskutera vad som togs upp på förmiddagens frukostmöte. Detta gav en djupare förståelse och man kunde göra utvecklingar från det ämne som behandlades på frukostmötet.

När sedan alltfler deltagare under fas två kom ut i praktik blev lektionerna mer inriktade på att via dator skriva CV, leta praktikplatser och bedriva aktivt jobbsökeri för de som var kvar utan praktik. I och med att allt färre deltagare var kvar här på skolan var det möjligt för oss att mer aktivt hjälpa till med coachningen mot arbetsmarknaden. De allra flesta fick efterhand praktikplatser men det fanns några kvar som inte lyckades. Detta berodde i de flesta fall på bristande närvaro i projektet. Vi betonade gång på gång vikten av att komma i tid och vara närvarande på lektionerna. Och om man inte kunde komma, att man kontaktade oss i projektledningen så att vi fick en orsak till frånvaron. Det är en förutsättning för att kunna ordna en praktikplats att deltagaren sköter sådana grundläggande ting. Kraven på att sköta arbetstider är stor i arbetslivet och det är viktigt att deltagarna förbereds på detta. Den svenska kulturen har en strikt syn på vikten av att komma i rätt tid och till rätt plats med rätt utrustning och detta diskuterade vi mycket i projektet utan att helt och fullt få alla deltagare att förstå betydelsen av detta.

Summa summarum...

I inledningen av ämnet arbetsmarknadskunskap fanns det ganska många komplicerade arbetsrättsliga termer som var svåra att förklara med enkel svenska. När sedan språkförståelsen ökade efterhand gick det allt lättare. Det gällde att repetera olika begrepp och även göra deltagarna uppmärksamma på olika viktiga saker när vi såg dem ute på studiebesöken på olika arbetsplatser. Vi träffade exempelvis ordföranden i industrifacket på vårt studiebesök på Pilkington och han tog upp mycket av det som vi pratat om på lektionerna och då blev förståelsen ännu bättre. Att höra någon annan än läraren prata om samma saker ger en positiv pedagogisk effekt.

Ämnet arbetsmarknadskunskap är viktigt för att förbereda invandrare som studerar SFI inför praktik och arbetsmarknad. Men det behöver göras i kombination med andra moment som är riktade mot arbets- och samhällslivet och verkligen sättas in i sitt sammanhang. Kompletteras det med studiebesök som både för- och efterarbetas och/eller en hägrande praktikplats inom den närmsta framtiden får man enligt våra erfarenheter ett riktigt bra resultat. /PL

Meritpärm

Inte bara en meritförteckning...

Sedan en tid tillbaka bedrivs i många kommuner ett intensivt arbete med att utbilda handledare till framtagning av s.k. meritportföljer.

En meritportfölj ska vara en hjälp i synliggörandet av nyanländas kompetens och innehålla uppgifter om utbildning, arbetslivserfarenhet och annat som kan vara relevant då en person söker arbete eller vill söka en kurs.

NÄRMA - projektets deltagare hade under hösten och delar av våren arbetat mycket med att ringa in sig själva och sina egna behov och var vana vid processkrivning så det kändes naturligt att låta dem bli de första att jobba med det vi kom att kalla meritpärm.

En del av studenterna var kritiska till initiativet och menade att de faktiskt hade fått göra en meritförteckning men förstod ganska snart att man i en meritpärm tvingas vara betydligt mer detaljerad och att det är i nära dialog med oss som man lättare kommer fram till vad som känns viktigt att fokusera på. I vilken ordning dokumentationen skulle ske fick deltagarna själva bestämma men de flesta valde att koncentrera sig på rubriken UTBILDNING och radade då snabbt upp kurser eller ämnen som de hade läst. Efter en första genomläsning kunde vi se att ett förtydligande var nödvändigt och bad då deltagarna att lyfta fram t ex delmoment i olika kurser. De fick vid varje inlämningstillfälle en rad frågor att besvara och kunde se hur arbetet sakta men säkert växte fram. Att man inte bara nöjer sig med att skriva "- 3 - årigt gymnasium" utan också ser till att ange vilka ämnen som då studerades och i vilken omfattning var för deltagarna efter en tid självklart.

Intyg och betyg ska givetvis finnas med i en meritpärm och det kunde märkas en större motivation hos deltagarna att leta fram dessa dokument när de såg sina allt längre beskrivningar.

En referenslista skulle sammanställas och deltagarna uppmanades att göra en inventering av de personer de lärt känna på olika arbetsplatser eller utbildningar och sedan förklara vilken betydelse relationen haft. Att all arbetslivserfarenhet är viktig och därför värd att dokumenteras fick deltagarna tidigt klart för sig och även de som inte tyckte att de hade så mycket att komma med kunde efter en tid med stolthet bläddra tillbaka i sin meritpärm och konstatera att de faktiskt gjort en hel del.

Under skrivprocessen vaskades sådant fram som timanställning, säsongjobb och oavlönat arbete och deltagarna förstod att det för en arbetsgivare inte är självklart vad de olika anställningsformerna inneburit för den enskilde. Vi var också överens om att inte heller upplysningar som "hotelljobb", "säljare" eller "restauranganställd" är så uttömmande att en preciserad beskrivning känns överflödigt. /BN

Inte bara ett självporträtt...

Frågan vi ställde i gruppen var *Hur attraktiv är jag på arbetsmarknaden ?* och för att få ett tillfredsställande svar enades vi om att var och en först skulle göra ett slags inventering och lista egenskaper som de tyckte var utmärkande hos dem själva, för att sedan vända sig till en av kurskamraterna och som " bevis " komma med konkreta exempel på t ex flexibilitet och noggrannhet.

De arbetade sedan med motsatsord, som hjälpte dem att förstå vad varje valt ord egentligen signalerar, och kom då själva på att en kolumn för synonymer kanske skulle göra det ännu lättare att minnas längre fram. Därifrån var steget till traditionella ordbildningsövningar inte långt och de studerande menade att " kan man lära sig glad så kan man lära sig glädje " .

Platsannonser granskades och en sammanställning av ofta återkommande ord gjordes, vilket underlättade deltagarnas fortsatta arbete med att marknadsföra sig själva på ett nyanserat och personligt sätt. De upptäckte att de faktiskt hade en hel uppsättning innehållsrika ord att välja bland och förstod att olika sammanhang kräver olika typer av ord.

Att många ord lånas in från t ex engelskan och inte alltid kan översättas var en ny erfarenhet för många av deltagarna och uttryck som *gruppspråk, fackspråk och identitetsmarkör* blev en del av deras vokabulär. Efterhand som självporträttet växte fram dök nya frågor upp och dessa kunde handla om kön, ålder, nationalitet, religion och utseende. Vilken betydelse har då det yttre? Kan mitt namn vara ett hinder? Låter fembarnsmamma negativt? Ska jag skriva att jag är muslim? Är det verkligen hopplöst att försöka få ett jobb om man har fyllt femtio?

Nu hade deltagarna många erfarenheter att berätta om men fick först i uppgift att läsa ett antal artiklar med anknytning till arbetsliv. Det ska tilläggas att dessa inte på något sätt var tillrättalagda och inte heller försedda med ordlistor och det fanns en och annan deltagare som suckade över textmängden men då de upptäckte att innehållet var intressant så hjälpte nyfikenheten dem genom texterna. Exempel på ämnen:

- För fet för ett jobb
- Åldersmobbing
- Piercingförbud på jobbet
- Högstatusyrken och lågstatusyrken
- Allt svårare för rökare på arbetsplatser
- Barn eller karriär eller både och?

Texterna fick ett positivt mottagande mycket beroende på att alla kunde känna igen de olika problem som presenterades. Deltagarna saknade ibland ord för att förklara sina ställningstaganden men visade att de förstod det centrala i texten och att de kunde och ville argumentera för eller emot något. /BN

Loggbok

Loggboken har haft en central plats i NÄRMA - projektets språkundervisning på så sätt att i princip alla övningar och diskussionsunderlag haft en direkt koppling till denna och därmed möjliggjort en mer individualiserad undervisning.

Att deras loggböcker skulle vara viktiga för kursens utformning gjordes klart redan vid första lektionstillfället och deltagarna förstod ganska snart att de kunde vara med och påverka innehållet.

De uppmuntrades tidigt att så ingående som möjligt redogöra för studiebesök, referera gästföreläsares föredrag och dokumentera varje ämnes många moment och inte låta sig begränsas av bristfälliga språkkunskaper. Mycket riktigt var de första sidorna ganska magra och inte alltid skrivna så att man som handledare förstod men själva skrivprocessen var i gång och det var det viktiga.

Efter någon månad kunde man se en strävan hos deltagarna att också kommentera det upplevda i sina loggböcker och därmed visa sitt engagemang i projektet. En stor hjälp tycks den tid till reflektion ha varit, då de studerande upplysts om vikten av att förklara VARFÖR de uppskattat en speciell programpunkt eller varför något inte riktigt fungerat; att det är i dialog med lärarna kursen växer fram och att ju mer de ger desto mer får de tillbaka.

De veckovis bearbetade loggboksanteckningarna har gett deltagarna snabb återkoppling såväl språkligt som innehållsmässigt. Till exempel har direkta formfel eller mindre lyckade formuleringar kunnat tas upp i helklass i direkt anslutning till genomgången av veckans händelser och deltagarna har gjorts uppmärksamma på alternativa uttrycksmöjligheter och fått höra vad de andra i gruppen har lyft fram som viktigt. De har också diskuterat hur man sammanfattar för att underlätta för läsaren.

I slutet av kursen kunde man se deltagarna bläddra tillbaka i sina loggböcker och med viss förvåning konstatera att de ju hunnit med väldigt mycket och att det fanns en röd tråd som löpte genom det hela och som gav en förklaring till den ökade språkmedvetenhet och den stärkta självkänsla som samtliga deltagare uppgett att de i dag känner. /BN

Datorkunskap

På nästan varje arbetsplats och i varje utbildning är datorn ett naturligt redskap i arbetet. På verkstadsgolvet, på lasarettet, på kontoret, inom skolan, överallt behövs kunskaper i att hantera och använda datorn på olika sätt. Deltagarna i NÄRMA hade olika förkunskaper, flera av deltagarna var inte så vana att använda datorn till sitt skolarbete utan brukade endast att skicka privata mail, chatta och surfa på Internet eller läsa tidningar från hemlandet.

Internet är en stor informationskälla idag och det är inte lätt att hitta rätt sidor eller det man söker. Deltagarnas behov låg i att hitta sökord och förstå det som står på olika hemsidor.

Att använda datorn eller inte...

Från början handlade det om ren datorkunskap som en grund för att kunna skriva CV, meritförteckning, ansökan, intresseanmälan, skriva om utbildning och skolor samt att beskriva sin praktik och eventuella arbeten. Några deltagare tyckte det var svårt att skriva på datorn eftersom det tog så lång tid, efterhand gick det snabbare. Arbetet med de olika delarna växte delvis fram med den lärare som höll i svenskan kring meritpärmen för att sedan byggas på och skrivas in vid de olika datortimmarna. Från att från början vara korta knapphändiga presentationer byggdes de olika delarna på allteftersom språket utvecklades och förmågan att beskriva mer i detalj förbättrades. Att skriva *vad* man jobbat som och *var* var lättare än att

beskriva *hur* arbetet gått till och vilka olika moment man utförde på arbetsplatsen. Den inledande datorkunskapen som delvis även genomfördes av en datalärare handlade om att kunna skriva i Word och att använda olika textredigeringsverktyg i programmet, som t.ex. teckensnitt, teckenstorlek, fet, kursiv och understruken text, infoga bilder och ställa in tabbar. Från början hade deltagarna svårt att förstå de olika delarnas betydelse för helheten i NÄRMA-projektet. Allt eftersom arbetet fortsatte kunde de se att de olika delmomenten hängde ihop, både inom ämnet och som helhet.

Inte bara surfa...

Vi har även tagit tillvara möjligheten att i datasalen använda Internet till att besöka de företags hemsidor som vi skulle göra eller hade gjort studiebesök på. Vi förberedde frågor att ställa vid studiebesöken. Deltagarna tog reda på om företagen hade behov av att anställa någon, vem som var kontaktperson eller personalansvarig. Deltagarna skrev utifrån det ansökningsbrev. De deltagare som blev intresserade av att jobba på något företag som inte hade anställningsbehov skrev istället en intresseanmälan. Även viss information som deltagarna fick vid frukostmöten följdes upp på Internet. Ett problem var att det var svårt att hitta information på företagens hemsidor. Många företag skriver för de redan invigda vilket gör det svårt att förstå för den som letar kunskap. Många sidor på Internet är inte användarvänliga och en del tid fick läggas på att i förväg leta information så att läraren senare i datorsalen kunde försöka få deltagarna att hitta (utan att säga exakt var). Tid lades sedan på att formulera frågor utifrån vad deltagarna ville veta med tanke på att kanske kunna jobba inom just den

branschen, men även på vad man kan fråga om. Vid några tillfällen besökte vi Arbetsförmedlingens hemsida för att se hur man söker sig fram till olika lediga jobb, för att läsa om olika jobb och vilken utbildning som krävs. Deltagarna gjorde även det test som finns på hemsidan för att se vilka yrken de kan passa för.

Summa summarum...

Många tror att dagens unga vuxna är vana datoranvändare, men det är absolut inget som ska tas för givet. Det är viktigt att alla får med sig kunskaper i att våga och att kunna använda datorn. För många är det en tröskel att våga, att inte vara rädd för datorn. Det finns en föreställning hos dem som är nybörjare om att "allt" kan försvinna. Det finns även en övertro på datorn, där det gäller att förstå att det är användaren som måste göra jobbet, förstå hur datorn fungerar, hur man jobbar i programmet, hur man använder Internet osv. /MT

SFI

Den ordinarie sfi-undervisningen har länkats samman med projektet Närma på följande sätt:

- Uppföljning av frukostmöten i diskussionsform.
- Läraren har funnits som stöd gällande den språkliga formuleringen av den loggbok varje projektdeltagare skrivit.
- Individuell och muntlig redovisning av aktiviteter knutna till projektet. Loggboken har används som stöd.
- Muntlig utvärdering av momenten i föregående punkt. Återkoppling till projektet. /CK, BA, IL

Sammanfattning

I projektbeskrivningen av NÄRMA fanns det fem mål i syftet för projektet. Det skulle bland annat medverka till ett bättre arbetslivsrelaterat språk, fortsatt utbildning och deltagande på arbetsmarknaden, kontaktskapande och nätverksbyggande samt vikten av att synliggöra deltagarna och deras kompetenser för arbetsmarknaden.

Språk anpassat till arbetsmarknadens behov

Språket är nyckeln till arbets- och samhällslivet. Deltagarna har fått ett arbetsplatsspråk, främst genom praktiken, med många ord som inte tas upp i traditionell SFI. Vidare har man lärt sig ett talspråk och hur man kallpratar på en arbetsplats. Detta har höjt deltagarnas självförtroende och mod att prata och en insikt om att det viktiga är att bli förstådd utan att det till hundra procent behöver vara korrekt grammatik.

Deltagarna har själva i enkäter menat att deras språk väsentligt har förbättrats genom de olika momenten i projektet, främst då genom praktiken.

Anställning i nivå med sin utbildning

Målet är förstås att invandrades utbildning ska uppskattas och bedömas på samma sätt som en likvärdig svensk på arbetsmarknaden. Tyvärr är detta inte fallet och något som ligger utanför NÄRMA-projektets möjligheter, snarare är det ett samhällsproblem generellt. Deltagarna har

också i enkätsvar vittnat om en besvikelse på att deras tidigare utbildningar och erfarenheter uppskattas dåligt på arbetsmarknaden. I NÄRMA-projektet har vi jobbat mycket med att synliggöra deltagarnas kompetenser främst genom utarbetandet av meritpärm, men också genom att betona hur viktigt det är att de får intyg och referenser från sin praktikplats, då dessa oftast väger lika tungt som ett intyg från ett den svenska

Vi har gjort projektet möjligt

Pär Lindkvist, projektledare /PL

Jag har tillsammans med övriga medarbetare hållit samman och kommunicerat NÄRMA-idén både inåt i organisationen och utåt mot det omgivande arbets- och samhällslivet. Jag har främst hållit i och ansvarat för momenten arbetsmarknadskunskap, frukostmöten, praktksamordning, och studiebesök, där jag bedrivit undervisning, letat praktikplatser, studiebesök och frukostgäster.

Birgitta Nilsson, biträdande projektledare /BN

Som biträdande projektlärare i NÄRMA har jag till största delen ägnat mig åt språkträning med våra deltagare men också varit delaktig i planering och utvärdering av projektet. Jag har deltagit i praktikplatsbesök, fotograferat och "coachat" deltagarna.

Monika Torkar, projektassistent /MT

Min huvudsakliga uppgift i projektet har varit handhavandet av rekvisitionerna till ESF-rådet, bl.a. att se till att alla handlingar som hör till skickats med rekvisitionen. Det har även handlat om att förtydliga eller att i efterhand inkomma med olika handlingar till ESF. Jag deltog även i styrgruppsmöten och möten med utvärderarna.

Jag har även undervisat deltagarna i datorkunskap och handlett i meritpärmsarbetet. För att veta vad som blev sagt och diskuterat, vid studiebesök och vid frukostmöten deltog jag så ofta jag kunde även i dessa, för att sedan kunna följa upp detta i datasalen.

SFI

Lärare

Caroline Kinberg /CK

Birgitta Andersson /BA

Inger Lindberg /IL

Projektansvarig/rektor SFI

Agneta Wigström